

Je kritična intelektualka, publicistka, specialistka za rusko zgodovino ter nekdanja novinarka in dopisnica revije Economist in časnika Washington Post. Raziskovalno pot je začela s proučevanjem komunizma in tranzicije v srednji in vzhodni Evropi. Zadnja leta največ objavlja v reviji Atlantic.

**KSENIJA VIDMAR HORVAT
URBAN TARMAN**

Prav je, da Trumpovo nezanesljivost v Evropi razumete zelo resno

Trenutno so v središču raziskovalnega novinarstva Anne Applebaum grožnje demokraciji, skupaj z novodobnimi avtokrati in njihovimi svetovnimi kleptokratskimi omrežji. Angažirano poroča z različnih kriznih žarišč, od Ukrajine do Sudana, in z natančnostjo zgodovinarke podaja poglobljene diagnostike sodobnega sveta. Intervju za Sobotno prilogo je nastal 13. novembra, ko je Anne Applebaum z avtomobilom potovala od Bostona do univerze v Vermontu.

Vaša zadnja knjiga spodnaša predstavo, da so avtokrati in avtokracije nekje daleč stran od našega liberalnodemokratskega sveta ali stvar preteklosti. Avtokrati so tu in zdaj, tudi v ZDA – v demokracijah, v katerih spodkopavajo pravne in institucionalne temelje in demokratične sisteme vrednot. Zakaj se je ta proces v zadnjem desetletju tako pospešil in hkrati naletel na tako malo organiziranega upora?

Sprememba pogleda, o kateri govorite, se je zgodila v času mojega življenja, to ni bilo tako dolgo nazaj. Zelo dobro se spomnim časov, ko je bila Sovjetska zveza prevladujoča sila v vzhodni Evropi in ko je

neposredno ogrožala Nemčijo in druge države, takratno zahodno Evropo. Ko sta se v devetdesetih letih komunistični blok in sovjetski sistem sesula, so ljudje verjeli, da je sprememba trajna in da ni možnosti za vrnitev takšnega sistema, vsaj ne v Evropi.

Smo bili pretirano optimistični?

Grožnja z avtoritarizmom je bila vedno prisotna. Če pogledamo nazaj, v človeško zgodovino, je bila večina človeških družb monarhij, ki so jih vodili vojskovodje ali različni diktatorji. Zgodovinsko gledano je liberalna demokracija dejansko izjema in neobičajno stanje. Prepričanje, da bo liberalna demokracija vladala za vedno, izhaja iz njenega neobičajnega uspeha po drugi svetovni vojni in ponovno po letu 1989. V devetdesetih letih se je začel proces odpiranja zahodnoevropskih gospodarstev, gospodarstev, kot je vaše, v srednji Evropi, pa tudi v Rusiji in Kitajski, ki sta tedaj, verjamem, imeli dobre namene. Ideja je bila, da bomo s trgovanjem z Rusijo in Kitajsko spodbudili veliko skupnih interesov, zato se bomo izognili konfliktom in vojskovanju. Torej, ljudje niso le služili denarja s trgovinskimi in gospodarskimi

dogovori, ampak so tudi upali, da bodo slednji prinesli stabilnost v mednarodni sistem. Tako so mislili tudi v Moskvi in Peking; niso le v Washingtonu, Londonu in Berlinu upali na tak izid. Medtem smo spregledali nekatere signale in trenutke, ko je bilo jasno, da se v Rusiji, pa tudi na Kitajskem in drugod v avtokratskem svetu, stvari spreminjajo. Ker smo služili denar, ker nam je bilo udobno, ker nam je bilo všeč, kako stvari potekajo, nismo prilagodili naših politik. Če ne prej, je bila sprememba razvidna od ruskega napada na Gruzijo.

To je bilo leta 2008.

Če pogledamo nazaj, je vsekakor vsaj od leta 2008 jasno, da Rusija vodi agresivno politiko do sosed, da si želi omejiti njihovo zmožnost samostojnega izbiranja vlade. In tudi, da se Putin boji jezika liberalne demokracije. Da ga motijo ljudje, ki govorijo o boju proti korupciji, transparentnosti, odgovornosti, vladavini prava, človekovih pravicah. In da je del širše skupine držav, ki mislijo podobno. Kitajsko, Rusijo, Iran, Venezuelo, Belorusijo in Zimbabve po mojem mnenju povezuje njihovo nezadovoljstvo s tem jezikom. Spregledali smo trenutek spremembe in še naprej zlasti z Rusijo in Kitajsko poskušali ravnati kot dotlej, ne da bi se hkrati pripravili na njune poskuse vplivanja s propagando in financami. Nismo se pripravili na to, da bosta velesili spremenili svojo politiko, da bi nam neposredno škodili in spodkopali demokracijo.

Kaj je bilo ključno pri tej spremembi? Jo je mogoče opisati kot avtokratski trend in ruskega predsednika kot njegovega globalnega voditelja?

Temu ne bi rekla avtokratski trend. Mislim, da je bila novost, ki jo je uvedla Rusija, v tem, da so razumeli, kako združiti diktaturo s kleptokracijo, ali z drugimi besedami, s krajo in skrivanjem denarja, in to na sodoben način. Stalin in Hitler v 20. stoletju nista bila milijarderja, v Rusiji pa so na neki način utrlji pot temu, da sodobni avtokrati na nove načine združujejo finančno in politično moč, kar jim prinaša več vpliva povsod, tudi v ZDA in Evropi. V Rusiji so razumeli, da lahko kra-dejo denar državi, ga perejo v tujini, uporabijo v Londonu in Parizu, vrnejo nazaj v državo in dodatno obogatijo.

V Rusiji so torej prispevali razumevanje, da je država del načrta za osebno bogatenje. Prejšnje različice so bile tradicionalne oblike korupcije, ki so bile vedno prisotne. Toda razumevanje, kako uporabiti mednarodni finančni sistem, kako uporabiti davčne oaze za krajo in skrivanje denarja v resnično ogromnih količinah, je izum Rusije in posovjetskega sveta. Del ukrajinske elite je storil enako, prav tako kazahstanske. Ogromna količina denarja je bila nato na voljo za kam-

panje političnega vplivanja. V tem smislu so v Rusiji voditelji. Vendar je treba razumeti, da avtokratski svet ni ideološko enoten. Ne mislijo vsi enako. Njihovi odnosi so bolj podobni mreži in skupini držav, ki sodelujejo, kadar jim ustreza in kadar imajo vzajemno korist. Če je mogoče, bodo druga drugi pomagale ostati na oblasti. Ampak to ni nujno, kot nam kaže primer, ko Rusija in Iran nista priskočila na pomoč režimu sirskega predsednika Bašarja al Asada, ki je strmoglavil pred letom. Rusija, Kitajsko in Iran imajo obsežne naložbe v Venezueli, vendar če bi slednja šla v vojno z ZDA, kar bi se lahko zgodilo v naslednjih nekaj mesecih, nisem prepričana, da bi ji te države v vsakem primeru pomagale. Omenjene avtokratske države imajo skupne finančne in politične projekte, vendar jih ne povezujejo skupne vrednote ali lojalnost.

Med Trumpom in Putinom obstaja nenavaden odnos. Trump občuduje Putina na način, ki ga večina ljudi težko razume. Moja domneva je vedno bila, da je razlog v Trumpovih tridesetletnih gospodarskih odnosih z Rusijo in v tem, da mnogo njegovih naložb prihaja iz Rusije.

Če primerjamo Trumpa in Putina. Kako se slog njune kleptokracije razlikuje, ko gre za nagovarjanje volilne baze? Trump razkazuje bogastvo, v Beli hiši gradi plesno dvorano in prireja zabave z imitacijo Velikega Gatsbyja, medtem ko Putin skriva svoje bogastvo.

Tu je več različnih vprašanj. Stopnja korupcije v ZDA, odkar je Trump prevzel oblast, je resnično dosegla novo raven. Še nikoli nismo imeli predsednika in njegove družine, ki bi v devetih mesecih zaslužila več kot milijardo dolarjev. To Američani zelo težko razumejo. In imate prav: to počnejo odkrito. Mislim, da je to njihov pristop: to počnejo odkrito in trdijo, da je vse zakonito. S tem vnaprej odvrnejo kritike. Gre torej za odnose z javnostjo: »Veste, to bomo storili odkrito in potem ne bo nobenih skrivnosti. Tajna preiskava je nesmiselna, ker

smo vam že vse povedali.« Ne vem, koliko ima to dejansko opraviti tudi s Trumpovo osebnostjo. V primeru Putina njegovo bogastvo velja za skrivnost, čeprav v resnici ni skrivnost. Ne pretvarja se, da je ljudski človek, ne vozi se v službo z metrojem. Ko ga vidimo na fotografijah, je v nekakšnih palačah s pozlačenimi stenami. Ne pretvarja se, da ni bogat. Vendar je v režimu, v katerem nadzira medije in informacije, veliko lažje skriti podrobnosti. Toda med Trumpom in Putinom obstaja nenavaden odnos. Trump občuduje Putina na način, ki ga večina ljudi težko razume. Moja domneva je vedno bila, da je razlog v Trumpovih tridesetletnih gospodarskih odnosih z Rusijo in v tem, da mnogo njegovih naložb prihaja iz Rusije. Trump občuduje Putina, kitajskega predsednika Xi Jinpinga in severnokorejskega Kim Džong Una kot ljudi, ki niso omejeni tako kot on. Saj veste, ni jim treba skrbeti, da bi vrhovno sodišče drugače odločilo. On to občuduje, ker ima avtoritarno osebnost.

V knjigi *Avtokracija, d. d. nava-jate, da so stanovanja v njegovih stavbah kupovali Rusi. Trump je bil pogosto v finančnih težavah. Ali morda Putinov režim Trumpa z nečim drži v šahu, kot namigujejo nekateri njegovi kritiki?*

Ne, ker ne vem, kaj bi lahko razkrili o Trumpu, kar bi ljudi tako šokiralo, da bi bilo pomembno. Morda bomo to izvedeli z zgodbo o povezavah s pokojnim Epsteinom, vendar dvomim. Bolj verjetno je, da Trump čuti nekakšno hvaležnost do Rusije in, kot sem omenila, občudovanje do ruskega predsednika. To pojasnjuje njegovo nepripravljenost, da bi se mu uprl. Naj pojasnim, da je Rusija ogromno vlagala v propagando v ZDA. Plačali so vplivneže, vodijo kampanje vplivanja in širijo dezinformacije o Ukrajini. Imajo vpliv na del Trumpovih volivcev. To je še en del zgodbe.

Objavljate sledilnik kleptokracije, v katerem dokumentirate navzkrižja interesov in domnevno korupcijo Trumpove administracije. Ta mesec imate že devet vnosov in med najnovejše sodi srbski predsednik Aleksandar Vučić. V Srbiji so sprejeli posebno zakonodajo, ki spodbuja petstomilijonski nepremičninski projekt Trumpovega zeta Jareda Kushnerja v Beogradu. Ali sta kleptokracija in korupcija danes nekakšni vrlini? Ali lahko med predhodnike te nove politične morale prištevamo ultrabogataše, kot sta Elon Musk in Jeff Bezos?

Pojav izjemno bogatih ljudi je bolj kot s politiko povezan s tehnologijo. Zelo hitro jim je uspelo vzpostaviti tehnologije, ki so imele monopol denimo nad iskalniki ali komunikacijo na internetu. Evropa in ZDA, pa tudi drugod po svetu niso predvideli posledic in tega pravo-

časno regulirali. To je privedlo do nastanka izjemnega bogastva in ljudi, ki zdaj delujejo nedotakljivi. V ZDA smo imeli vesoljski program, ki ga je razvijala Nasa kot nekakšna javna znanstvena institucija; v njej so delali vladni znanstveniki. Muskov SpaceX, ki je praktično nadomestil Naso, je ravno nasprotno: zasebno podjetje, ki izkorišča monopol in odnose z vlado, da služi denar. Musk je bil pripravljen in zmožen prevzeti tveganje ter ustvariti ogromno mrežo satelitov, ko ameriška vlada tega ni bila pripravljena storiti. Napaka je v tem, da v ZDA tega niso regulirali ali podjetja razdelili že na začetku. Zdaj je to zelo težko. Eden od zadnjih upov in možnosti je, da bo to storila evropska komisija, morda ne v vesolju, ampak na svetovnem spletu in zlasti pri nadzoru družbenih medijev ter iskalnikov. Zelo pomembno je, da EU določi načela in pove, da je njena naloga zagotoviti, da družbeni mediji upoštevajo evropsko zakonodajo, pa tudi vzpostaviti pravico do vpogleda v delovanje algoritmov s ciljem, da preveri, ali algoritmi škodijo evropskim demokracijam. Francoski predsednik Emmanuel Macron je pred približno mesecem dni govoril o tem, kako je Evropa dopustila, da ameriška in kitajska podjetja z družbenimi mediji prevladujejo v evropskem informacijskem prostoru in škodijo evropski demokraciji, in imel je prav. Evropska komisija bo morda našla način, da bo posredovala in to ublažila, ustavila. Resnično potrebujemo evropske družbene medije, vendar smo od tega še zelo daleč.

V knjigi *Avtokracija, d. d.*, ki je bila prvič objavljena, preden je Trump nastopil drugi predsedniški mandat, ste zapisali, da potrebujemo široke koalicije, da se upremo vplivu avtokratske propagande in kleptokracije, in da bi jih morali vsaj začasno oblikovati brez vodstva ZDA. Lahko navedete primer?

Če se osredotočite na kleptokracijo, obstajajo pravila, ki omogočajo ljudem, da kradejo in skrivajo denar v svetu davčnih oaz, ki ga je mogoče spremeniti. Lahko določite, da je za slovenskega državljana nezakonito, da hrani svoj denar v davčnih oazah. Še učinkoviteje bi bilo, če bi odločitev sprejelo dvajset evropskih držav. Potrebujete sodelovanje več držav, da to ustavite. Lahko ustavite del škode, ki jo kleptokracija povzroča v Evropi. Mogoče je preprečiti skriven vpliv ruskega denarja na notranjo politiko. Ne vem, ali se to dogaja pri vas, ampak vem, da Rusija to poskuša početi povsod, kjer lahko. Lahko bi povečali ozaveščenost o tem. Lahko bi prepovedali uporabo finančnih instrumentov, ki omogočajo ljudem, da na skrivaj prenašajo denar. Ni razloga, da bi za to nujno potrebovali evropsko ali ameriško vodstvo, to je nekaj, kar bi lahko storila koalicija petnajstih ali tridesetih držav.

Anne Applebaum

Letnik 1964. Kritična intelektuala, specialistka za rusko zgodovino, Pulitzerjeva nagrajenka. Lani je na frankfurtskem knjižnem sejmu prejela nagrado za mir nemških založnikov in knjigotržcev. Redno piše za ameriški mesečnik *Atlantic* in na spletni platformi Substack objavlja refleksije *Open Letters*. Brez predaha sodeluje v javnih razpravah, intervjujih in okroglih mizah. V Sloveniji jo poznamo po prevodu obsežne študije *Gulag: zgodovina sovjetskih taborišč* (2014), na knjižne police prihaja njeno najnovejše delo *Avtokracija, d. d.* (prevod Urban Tarman, izšlo je v sozaložništvu Univerze v Ljubljani in Mladinske knjige).

Anne Applebaum

Mogoče je preprečiti, da ruski denar na skrivaj vpliva na notranjo politiko. Ne vem, ali se to dogaja pri vas, ampak vem, da Rusija to poskuša početi povsod, kjer lahko. Lahko bi povečali ozaveščenost o tem.

FOTO CHOBIELIN DWÓR

Kaj menite, da je privlačnost novih avtorskih voditeljev, zlasti med mladimi volivci?

V zadnjem desetletju so se pojavila usklajena prizadevanja ameriške skrajne desnice, evropske skrajne desnice in Rusije za oblikovanje pripovedi, ki pravi, da je avtokracija stabilna, varna in podpira tradicionalno družino, medtem ko je demokracija degenerirana in je vanjo mogoče vnašati razdor. Moram reči, da je to stara zadeva. Ta očitek demokraciji lahko slišite že v tridesetih letih prejšnjega stoletja, kako ga uporablja Mussolini. Takšen argument je na drugačen način uporabila tudi Sovjetska zveza. Torej ni nov. Morda ima danes večjo moč zaradi načina, na katerega družbeni mediji ponavljajo vse, kar izberete, vse, kar kliknete, in s tem tudi zgodbe, ki so skladne s to pripovedjo. Zgodil se je propagandni učinek, da imajo ljudje ta argument ves čas pred očmi in je zato bolj prisoten kot nekoč. Moje splošno mnenje, zakaj deluje, je, da živimo v času resnično neverjetnih sprememb: priča smo demografskim, gospodarskim in družbenim spremembam, spremembam v morali, načinu komuniciranja in dela. Skoraj vse je zdaj drugače kot pred desetimi leti. V času, ko se

takšne spremembe dogajajo tako naglo, ugotovite, da si ljudje želijo nekakšno gotovost in stabilnost. Obstaja veliko nostalgije po pretekli dobi, ki se zdaj zdi preprostejša in lažja. Skoraj vsi smo vsak dan bombardirani z informacijami. Če podršate po mobilnem telefonu, vidite protislovne zgodbe, jezne izjave. To lahko gledate ves dan. Veliko ljudi si želi nekakšno zatočišče pred tem. Želijo si enostavnejše odgovore in bolj jasno sliko.

Kaj menite kot zgodovinarica: ali kaj pridobimo, ko Trumpov režim opisujemo kot neofašistični, kar počnejo mnogi ameriški pisci in kritiki?

Izraza ne uporabljam, ker menim, da ko rečeš fašist, ljudje pomislijo na naciste. In pomislijo na Auschwitz. Nato pogledajo okoli sebe in ne vidijo nacistov. Pomislijo, da je to pretirano in ne ustreza realnosti. Vendar menim, da je zelo koristno razumeti jezik, ki so ga uporabljali v tridesetih letih prejšnjega stoletja, ko so se družbene delitve prav tako uporabljale za uničenje in spodkopavanje demokracije, kot je bila v weimarski republiki. Zelo koristno je pogledati vzorce in taktike, ki so jih v preteklosti upo-

rabljali avtoritarni voditelji. To vam pomaga razumeti današnje dogajanje. Menim, da je terminologija pri tem manj pomembna. Pomembnejši je pogled v preteklost s ciljem najti vzorce in prepoznati, kako se nekateri kažejo v sedanosti. Ruska okupacija vzhodne Ukrajine je zelo podobna sovjetski okupaciji vzhodnega dela Poljske in nacistični okupaciji njenega zahodnega dela med drugo svetovno vojno. Seveda nikoli ni nič popolnoma enako. Čeprav ZDA danes niso podobne ne Rusiji ne Nemčiji v tridesetih letih prejšnjega stoletja, je dobro o tem razmišljati.

Ali vidite možnosti za Trumpa 3.0, za njegov tretji mandat? Za to bi moral spremeniti ustavo.

Ne. Med drugim zato, ker ni ravno zdrav. Očitno je, da ima precej zdravstvenih težav, vendar ne vemo točno, katere. Vidimo znake, med drugim nekakšno demenco. Zato ne verjamem, da bo čez tri leta kandidiral.

V začetku novembra je bil Zohran Mamdani izvoljen za newyorškega župana kot demokrat in demokratični socialist. Je njegova izvolitev znamenje, da se

demokrati po lanskem porazu na predsedniških volitvah pobirajo?

Zelo pomembno je videti širšo sliko, ne le volitve v New Yorku. Abigail Spanberger je zmagala na volitvah za guvernerko Virginije in Mikie Sherrill je postala guvernerka New Jerseyja. Mikie Sherrill je nekdanja vojaška pilotka, Abigail Spanberger pa nekdanja uslužbenka Cie. Izvoljeni so bili ljudje, ki so govorili o dostopnosti, visokih cenah, Mikie Sherrill je govorila o cenah elektrike, do neke mere so govorili tudi o Trumpu – Mamdani se je sicer temu poskušal izogniti. Toda nastal je velik kontrast med tem, da Trump gradi groteskno zlato dvorano v Beli hiši v trenutku, ko ljudje težko plačujejo živila in zdravstveno varstvo. To so bila sporočila, ki so prinesla zmago, čeprav so kandidirali v različnih državah in imajo različne osebnosti. Ameriška politika, zlasti v letu vmesnih volitev, ki bodo prihodnje leto, je zelo federalna. V različnih delih države potekajo različne vrste volitev in način za zmago v Montani, Teksasu in New Yorku je drugačen. Prihodnje leto bo veliko različnih kandidatov, kar ne pomeni, da je demokratska stranka kaotična ali razdeljena, pomeni le, da se smiseln način za zmago v Koloradu, Mainu, Južni Karolini in New Yorku razlikuje. Če bodo demokratski kandidati preusmerili ljudi v resnično življenje, v to, kar se resnično dogaja v gospodarstvu in nasprotju z norim spletnim svetom kulturnih vojn, mislim, da so lahko izvoljeni.

Mineva leto od poraza demokratske kandidatke Kamale Harris na predsedniških volitvah. So zdaj bolj jasni razlogi, zakaj je izgubila?

Več stvari je šlo narobe. Ena od teh je bila, da Joe Biden ni odstopil prej in da niso izvedli strankarskih volitev. Ljudem ni bilo všeč, kako je bila imenovana za kandidatko, hkrati nekateri ljudje nikoli ne bi glasovali za ženske, nekateri nikoli ne bi glasovali za ljudi, ki so v preteklosti podpirali skupnosti LGBT+. Ljudje so bili jezni zaradi visoke inflacije, ona pa ni naredila dovolj za ločitev od Bidna in ni zagotovila, da bo drugačna predsednica. Obtoževali so jo zaradi napak, za katere so menili, da jih je naredil Biden. Če pogledamo številke: volitve so bile zelo tesne. Trump je dobil večino glasov, a le za las, 48,34 odstotka Američanov je glasovalo zanj [Trump je prejel 49,81 odstotka glasov]. Bile so volitve z visokim vložkom, na katerih so bili volivci razdeljeni na polovico, enako se je zgodilo na predsedniških volitvah na Poljskem, in nato lahko zelo majhne razlike prevesijo tehtnico na eno ali drugo stran, seveda z ogromnimi posledicami.

Kaj menite o prihodnosti Nata v času, ko ZDA in Trump delujejo kot manj zanesljivi partnerji

Evrope? Ironično je, da Trump govori zaveznicam, naj namenijo več denarja za Nato. Zakaj bi namenjali več sredstev za zavezništvo, ki ga vodi manj zanesljiv partner?

Ne pozabite, da denarja ne dajete ne Trumpu ne ZDA, ampak ga v Evropi porabljate za lastno samoobrambo. Prav je, da Trumpovo nezanesljivost v Evropi razumete zelo resno. Potrebe evropskih vojsk, oborožitvenih sistemov ter evropske obrambe in obveščevalnih služb so danes pomembnejše kot kdaj prej. Ruska vojna v Evropi ne pomeni le vojne v Ukrajini, temveč tudi sabotaže po vsej Evropi, informacijsko vojno, ki se lahko spremeni v vročo vojno na Poljskem ali v baltskih državah. Zelo pomembno je, da so ljudje psihično in logistično pripravljeni na to. Razumem, zakaj voditelji Nata in večjih evropskih držav še naprej govorijo s Trumpom in ga obravnavajo kot voditelja zavezništva, vendar upam, da se vsi v zasebnem življenju pripravljajo na zelo drugačno prihodnost, ker se bo Evropa morda kmalu morala braniti.

Rusija je lani spremenila jedrsko doktrino. Je bila to pomembna sprememba? Tudi Trump je zaostрил jedrsko retoriko.

Rusija rada govori o jedrskem orožju, ker ve, da s tem straši ljudi. Dejansko so bili s tem uspešni pri odvrčanju Bidnove administracije, preperečili so, da bi v večji meri pomagala Ukrajini, in preperečili so Evropi, da bi uvedla območje prepovedi letenja nad Ukrajino. Če bi to storili na začetku, bi lahko spremenili potek vojne. To so preperečili z uporabo jedrske grožnje. Kaj bi dejansko storili v primeru takšnega konflikta, ne vem. Danes o jedrskem orožju govorijo, ker je to način, da nas prestrašijo, in to jim zelo dobro uspeva.

FOTO MARTIN MEISSNER/REUTERS

V primeru Trumpa nisem prepričana, da razume jedrsko doktrino ali da ima načrt. Nima dolgoročnih strategij, njegova politika se ukvarja z vprašanjem, ali zmaguje vsak posamezen dan, ko se sreča z nekom, ali zmaguje v sporu. To ga zanima. Ne razmišlja o tem, kaj se bo zgodilo čez pet ali deset let.

Kakšne so globalne posledice ukinitve ameriške agencije za mednarodni razvoj USAID? Nekatere posledice v Sudanu, kjer od leta 2023 divjata državljanska vojna in humanitarna katastrofa, ste dokumentirali poleti v članku za revijo Atlantic.

To je bila katastrofalna odločitev s katastrofalnimi posledicami. Po eni od nedavnih ocen je zaradi umika hrane in medicinske pomo-

či v določenih delih sveta umrlo več deset tisoč ljudi. To število se lahko dvigne na več sto tisoč ljudi. Zlasti umik medicinske pomoči bo imel katastrofalne, trajne in verižne posledice.

Ena od stvari, ki sem se jih naučila – letos sem bila večkrat v Sudanu –, je bila ugotovitev, da je večina preostale svetovne pomoči, programi ZN in druge humanitarne organizacije, potekala s pomočjo USAID, ki je vodila velik del logistike za preostali svet. Sem sodijo pogodbe za prevoz, podatkovni centri, v katerih so zbirali informacije o podhranjenosti ali epidemijah. Ko so zadeve čez noč izginile, ni bilo ničesar, s čimer bi jih lahko nadomestili. To je seveda zelo slabo za podobo, ki so jo ZDA imele kot dobrodelne velesile; še slabše

je za ljudi, ki so v mnogo primerih nenadoma ostali brez vsakršne pomoči. To je del širšega trenda, o katerem sem pisala v članku o Sudanu.

Živimo v času, ko se razkrajajo različne mednarodne institucije, sistem ZN dejansko ne deluje več, sistem mednarodnih pogajanj in mediacije, ki se je uporabljal za končanje konfliktov, kot se dogaja v Sudanu, ne obstaja več. Namesto tega so ga nadomestile posredniške vojne: v Sudanu se za vpliv, denar in zlato na terenu med drugim borijo Združeni arabski emirati, Savdska Arabija, Turčija, Egipt, Rusija in Iran, kar je konflikt še poslabšalo. Umik ZDA bo ta proces še pospešil. Lahko se zgodi, da bodo tudi druge dele sveta zajeale podobno kaotične razmere. ●

Živimo v času, ko se razkrajajo mednarodne institucije, sistem ZN ne deluje več, sistem mednarodnih pogajanj in mediacije, ki se je uporabljal za končanje konfliktov, kot se dogaja v Sudanu, ne obstaja več. Namesto tega so ga nadomestile posredniške vojne.

